

Onvoltooid verleden tijd

Ik deed de deur open en stapte de zit/slaapkamer binnen. Het was er wat fris, want de verwarming brandde niet, maar verder was het een lichte, gezellig ingerichte kamer.

De meubels waren een beetje uit de mode, maar wel met smaak uitgezocht. Een boekenkast, een tafel en vier stoelen, allemaal van donker gelakt hout. De stoelen bekleed met een warm-oranje stof, en op de tafel een kleedje van dezelfde kleur. Aan de muren wat

snuisterijen die herinnerden aan vakanties in zonnige oorden. Het leek of de bewoner even was weggelopen en ieder ogenblik kon terugkomen.

Maar die bewoner zou nooit meer terugkomen. Bijna twintig jaar geleden had hij de kamer verlaten, voor het laatst. Vlak voor die fatale val van de trap.

Raar, dat me dat ineens zo bezig hield. Mijn gedachten zouden eigenlijk ergens anders horen te zijn. Bij mijn veertien jaar oudere zus, die een maand terug overleed. Zij was de laatste bewoonster van het huis. Het huis dat we nu aan het leegruimen waren. Maar mijn band met haar was nooit zo hecht geweest. Het lukte gewoon niet om een wat dieper contact met haar te maken. Gevoelens uitte ze nooit en eigenlijk uitte ze zich helemaal niet. Ik zag haar tijdens de verjaardagen, en daar tussendoor bezocht ik haar nog een paar maal per jaar. Bezoekjes die altijd moeizaam waren. Tevoren prentte ik een heel lijstje in m'n hoofd van dingen die ik kon vertellen of vragen. Dat moest wel, want anders zouden er langdurige stiltes zijn gevallen.

We waren thuis met zes kinderen. De oudste was mijn zus, en verder had ik vier broers, drie oudere en één jongere. De leeftijdsverschillen waren heel groot. Tussen mijn zus en mijn jongste broer zat twintig jaar, en zelf scheelde ik zowel met mijn jongere als met de eerstvolgende oudere broer zes jaar.

Eigenlijk is zo'n verschil te groot om hechte contacten op te bouwen. De afstanden waren moeilijk te overbruggen, en mede daardoor zijn we allemaal min of meer eenlingen geworden.

Daarbij kwam dat zowel mijn zus als mijn oudste broer zich geestelijk niet helemaal goed ontwikkeld hadden. Ze waren, elk op hun eigen manier, ergens blijven steken. Beiden hebben ook nooit het ouderlijk huis verlaten; ze zijn altijd bij mijn moeder blijven wonen.

Vooraf die broer, Piet, had iets kinderlijks. Hij is nooit echt volwassen geworden. Maar juist dáárhoor hadden mijn jongere broer en ik vroeger een net iets beter contact met hém dan met de anderen. Ondanks het feit dat hij twaalf jaar ouder was dan ik. Met z'n drieën waren we vaak uren zoet met monopoly en allerlei kaartspelletjes.

Behalve geestelijk was Piet ook lichamelijk niet in orde. Van jongs af aan leed hij aan een zeldzame ziekte van het zenuwstelsel, waardoor handelingen die een goede spiercoördinatie vereisen hem veel moeite opleverden. Fietsen kon hij niet en zijn handschrift was een aaneenschakeling van hanepoten.

Hij werkte in de spoelkeuken van een restaurant in een groot warenhuis, waar hij het redelijk naar zijn zin had. Maar omstreeks zijn vijftigste jaar werd hij medisch afgekeurd. Hij had inmiddels ook nog de ziekte van Parkinson gekregen, gepaard gaande met toenemende spierstijfheid.

Vanaf dat moment ging het voortdurend slechter met hem. Hij kon steeds minder. Vakanties in de vorm van groepsreizen, waar hij altijd van genoten had, waren niet langer mogelijk. Steeds meer raakte hij geïsoleerd. Ook kreeg hij last van angst-aanvallen.

Mijn moeder had altijd geweigerd onder ogen te zien dat haar oudste zoon niet in orde was. Natuurlijk wist ze het wel, maar het onderwerp was volstrekt taboe. "Al mijn kinderen zijn gelijk" was haar stelregel, die ze tot in de uiterste consequentie doorvoerde. Hoewel dat de laatste jaren van Piets leven steeds moeilijker werd om vol te houden.

Na zijn overlijden hebben we geprobeerd haar zover te krijgen dat ze haar intrek zou nemen in Piets oude kamer. Die was veel gerieflijker dan de zolder, die ze zichzelf toebedeeld had. Maar ze weigerde. Die kamer moest precies blijven zoals hij was. Twintig jaar lang is dat zo gebleven; een deprimerend museum. Zelfs zijn dood ontkende ze.

En nu liep ik dus nog eens door dat huis, waar vijfenveertig jaar familiegeschiedenis lag opgeslagen. Mijn zus was overleden, en dat had me natuurlijk wel geschokt, maar verdriet voelde ik eigenlijk niet. Ik nam het mezelf niet kwalijk. De dingen zijn nu eenmaal zoals ze zijn.

Maar op die oude kamer van Piet kreeg ik het ineens te kwaad. Nu besepte ik pas goed hoe zwaar die laatste jaren van zijn leven voor hem geweest moeten zijn. Hoe eenzaam en angstig hij zich gevoeld moet hebben.

Gelukkig kwam er nóg een herinnering boven. Een heel merkwaardige. Kort na zijn dood had ik een heldere droom. Piet stond voor me. Hij zag er jong en vrolijk uit en had prachtige kleren aan. We namen afscheid, zonder woorden, maar het was goed. Toen keerde hij zich om en ging opgewekt en vol vertrouwen de toekomst tegemoet.

Kees Niestadt
25-03-2008